

De gamle platter fortæller – 66.

DAGBLADETS navnkundige journalist, salige Arne Jensen, skrev i starten af 1970'erne artikelserien "De gamle platter fortæller" om kongeskiverne fra Roskilde og Omegns Fugleskydningsselskab. Det blev til i alt 75 artikler, der blev bragt i DAGBLADET i 1972/73. Enkelte af artiklerne blev gengivet op til fugleskydningsselskabets 200 års jubilæum i 1987.

Som en markering af fugleskydningsselskabets 225 års jubilæum, den 28. august 2012, bliver Arne Jensens artikler nu genudgivet. I nogle tilfælde er historien eller ny viden løbet fra artiklerne, men i respekt for Arne Jensen, bliver alle artiklerne bragt, som de i sin tid blev skrevet af den lune journalist. Bortset fra justeringer af diverse trykfejl, er der ikke rettet et komma i Arne Jensens artikler. For at artiklerne til stadighed kan have et opdateret og korrekt indhold i forhold til nutidens læsere, vil der dog i de fleste tilfælde være tilføjet et supplerende efterskrift til de gamle artikler.

Skulle disse tilføjelser eller korrektioner være mangelfulde eller utilstrækkelige, vil det være meget interessant hvis DAGBLADETS læsere kan supplere.

Foruden de gamle artikler, har redaktøren på fugleskydningsselskabets hjemmeside, Henrik Brandt, i samarbejde med redaktionsleder på DAGBLADET Lars Ahn Pedersen forøget serien med yderligere 25 artikler. De 100 artikler vil blive bragt i DAGBLADET i de 100 lørdagsaviser der ligger op til jubilæumsdagen.

Fugleskydningsselskabet officielle betegnelse for de gamle klenodier er "skiver", men i fortsat respekt for Arne Jensens ordvalg, vil vi her bibeholde den oprindelige overskrift.

Interesserede læsere kan læse meget mere om det gamle selskab på www.roskildefugleskydning.dk.

Den tragiske nat på Bjerget

50 år siden Sct. Jørgensbjerg blev brandhærget

I disse dage for 50 år siden var Sct. Jørgensbjerg et sørgeligt skue. En brand havde lagt mange gamle, stråtækte ejendomme øde, og 21 familier, i alt ca. 70 personer, var blevet hjemløse.

Dette dystre minde er baggrunden for denne uges platte-artikel. Platten er skænket af fuglekongen i 1962, grosserer Johannes Berthelsen, og den har interesse i to henseender. For det første viser den Johannes Berthelsens hjem på hjørnet af Toftegade og Brøndgade, og for det andet fører navnet Berthelsen til selve branden, der opstod hos Johs. Berthelsens far, Laur. Berthelsen. Han havde en gård på hjørnet af Toftegade og Smedegade. Det omfattende gårdkompleks dækkede også det område, hvor den senere fuglekonge byggede sin villa.

*

Der er kilder nok at øse af om Sct. Jørgensbjergs brand. Fra Arthur Fangs bog "Sct. Jørgensbjerg" kan vi således citere:

"Natten til den 6. juli lyste en mægtig brand over det gamle Sct. Jørgensbjerg. De to store gårdkomplekser i Smedegade med udløber op i Toftegade samt en række huse på begge sider af hjørnet Kirkegade-Smedegade brændte. Ved samme lejlighed brændte byens gamle sprøjte. Alt hvad ilden tog, var gammelt og forfaldent og egentlig ikke for godt til at blive afbrændt, men det gamle Bjerget mistede sin mest ejendommelige bydel".

Branden, hvis årsag i øvrigt aldrig blev opklaret, ramte et kvarter, der er kendt fra L.A. Rings malerier. Herom skriver "Roskilde Dagblad" i sin brandreportage:

”Nu er det hele en rygende ruin, hvor talrige familier går og leder efter deres fattige ejendele, som de aldrig finder i den rygende, stinkende brandtomt, der står i skærende kontrast til Bjergets idyl med grønne træer og stråtækte huse”.

Om brandens opståen hedder det i reportagen:

”Gamle gdr. Nielsen, der var generet af åndenød i det varme, disede vejr, var stået op af sin seng for at trække frisk luft. Da så han på engang et ildskær inde i Laur. Berthelsens gård. Som ved et slag stod Laur. Berthelsens udlænger i lys lue, og et øjeblik efter slog ilden over i Chr. Nielsens gård. Ud ad vinduer og døre sprang husenes beboere, et hjerteskræende syn at se på. De fleste var i det blotte linned, der var overhovedet ikke tid til at tage noget som helst på.

En familie blev først vækket ved, at rotterne løb op af deres huller og pibende søgte døren”.

Dagen efter branden blev der ligefrem arrangeret foreningsudflugter til Sct. Jørgensbjerg. Det skete på lastbiler - det var jo før den tid, det blev almindeligt blot at ringe efter en udflugtsbus. Herom hedder det i Roskilde Dagblad:

”De stakkels mennesker, der ledte efter de fattige rester af det, der engang udgjorde noget af deres hjem, må finde sig i at blive ”betragtet” af et øldrikkende, pludrende lastbilpublikum, der langsomt lader deres vogn passere mellem ruinerne. Noget mere takt ville være på sin plads hos d’ hrr. lastbilturister! ”

Efter branden blev der foranstaltet indsamling til de nødlidende. Den gav 9221 kr., et betydeligt beløb efter datidens forhold.

Overfor Johs. Berthelsens ejendom ligger gadekæret. Her havde Roskildes skomagersvende i sin tid fundet på at holde ”blå mandag”. De kom marcherende på 3-4 tommer høje støvlehæle, det fornemme kendetegn for datidens skomagersvende. De zünftige gutter af den forgyldte eller røde støvle, som de kaldtes efter skomagernes butiksskilte, slog sig ned i græsset ved kæret og lod, som Arthur Fang skriver, lærken synge lystigt. Hvis de var meget tørstige, gik de på strandhugst i de nærliggende huse for at låne ”en halv pægl”.

Om grosserer Johannes Berthelsen, der døde i 1966, 69 år gammel, er at fortælle, at han i en årrække drev Sønderlundsgaarden, som faderen havde overtaget efter branden. I 1942 nedsatte Johs. Berthelsen sig som kartoffelhandler og oparbejdede en betydelig virksomhed, hvilket er baggrunden for en replik, som kom fra værkfører Alfred Koue, da Berthelsen skulle overtage fuglekongeværdigheden: Du er vel nok en heldig kartoffel!

- aj.

*

Efterskrift:

I dag hænger skiverne for de nulevende fuglekonger i Restaurant Håndværkeren, mens de afdøde fuglekongers skiver er deponeret på Roskilde Museum. Johannes Berthelsens skive indgår desværre ikke i museets særlige afsnit for skiverne og historien omkring Roskilde Fugleskydningsselskab. Skiven ligger i museets arkiv.

*

Ifølge fugleskydningsselskabets fortegnelser, der vel at mærke kommer fra fuglekongens søn, døde Johannes Berthelsen i 1968, knap en måned før han ville være fyldt 70 år.

- hb.

Artiklen blev bragt i Dagbladet den 14. juli 1973, den 3. august 1987 og den 17. december 2011